

Sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

Lausunto 27.10.2022

**Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian lausunto HE 228/2022 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n
muuttamisesta**

Lain sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia siten, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettaisiin nostamalla tulorajoja 33 prosenttia. Muutoksen myötä kuntien maksutuottojen arvioidaan alenevan noin 70 miljoonaa euroa. Tämä kompensoidaan kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osa yhteisöveron tuotosta kunnille. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2023.

Hallituksen esityksen mukaan maksujen alentaminen lisää työnteon kannustimia parantamalla työstä saatavaa taloudellista hyötyä ja parantaa erityisesti pieni- ja keskituloisten perheiden asemaa. Samalla esitys turvaa lapsiperheiden ostovoimaa kompensoimalla sähkön hinnan nousua. Työllisyyden kasvulla on varhaiskasvatuksen kysyntää vahvistava vaikutus. Kysynnän vahvistuminen tukee näin hallituksen tavoitetta varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamisesta.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian näkemykset

Talentian näkemyksen mukaan lakiesitys on oikeasuuntainen, mutta se ei vastaa kaikilta osin sille asetettuihin tavoitteisiin. Varhaiskasvatusmaksujen alennus on pystyttävä kompensoimaan kokonaisuudessaan kunnille, jotta maksujen alentaminen ei romuta kuntien kykyä tuottaa varhaiskasvatusta jo entuudestaan vaikeassa tilanteessa. Lakiesityksen vaikutuksia tulee seurata.

Kuten lakiesityksessä todetaan, niin nykyisen asiakasmaksulain mukaan varhaiskasvatus on maksutonta pienituloisille, eli tämä esitys kohdistuu lähinnä keskituloisiin lapsiperheisiin. Siten esitys ei paranna pienituloisten perheiden asemaa eikä todennäköisesti nosta näiden perheiden lasten osallistumisastetta varhaiskasvatuksessa. Pienituloisten lapsiperheiden auttamiseen on löydettävä muita keinoja ja siihen on myös osoitettava taloudellisia resursseja.

Kun tavoitteena on nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta, tulee ensisijaisesti huolehtia laadukkaasta varhaiskasvatuksen toteutumisesta. Tämä edellyttää, että turvataan kaikin mahdollisin keinoin varhaiskasvatuksen resurssit. Varhaiskasvatuksessa on oltava riittävästi ammattitaitoista henkilökuntaa ja toiminnan tulee olla kaikin puolin turvallista. Vain näin voidaan turvata varhaiskasvatuksen lainsäädännön ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamat tavoitteet.

Nyt tarvitaan kiireesti erilaisia ratkaisuja, joilla pidetään huolta varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuudesta ja riittävydestä eli veto- ja pitovoimasta.

Talentia esittää ratkaisuksi mm. seuraavia keinoja:

1. Varhaiskasvatuksen sosionomit selkeästi henkilöstörakenteeseen

Varhaiskasvatukseen tulee kirjata varhaiskasvatuksen sosionomeille päiväkotiin oma kiintiö. Lakia tulee muuttaa niin, että henkilöstöstä 1/3 on varhaiskasvatuksen sosionomeja, 1/3 varhaiskasvatuksen opettajia ja 1/3 varhaiskasvatuksen lastenhoitajia. Vain näin turvataan valtakunnallisesti yhdenvertainen, moniammatillinen ja laadukas varhaiskasvatus kaikille lapsille.

2. Varhaiskasvatukseen suuntautuneen sosionomi YAMK:n kelpoisuus päiväkodin johtajaksi

Varhaiskasvatustieteen lakia tulee muuttaa niin, että varhaiskasvatukseen suuntautuneella sosionomi YAMK-tutkinnon suorittaneella on oikeus toimia päiväkodin johtajan tehtävässä vuoden 2030 jälkeenkin. Hänellä on osaaminen ja valmiudet päiväkodin johtajan tehtävään. Vuodesta 2030 alkaen päiväkodin johtajalta edellytetään yksipuolisesti vain kasvatustieteen maisterin tutkintoa.

3. Varhaiskasvatuksen ura- ja koulutuspolut oikeasuhteisiksi ja joustaviksi

Erilaiset uramahdollisuudet varhaiskasvatuksessa lisäävät merkittävästi alan houkuttelevuutta ja alalla pysymistä. Siksi on tärkeää rakentaa sosionomitaustaisille varhaiskasvatuksen opettajille ja varhaiskasvatuksen sosionomeille selkeät, realistiset ja joustavat koulutuspolut erityisopettajan ja esiopettajan tehtäviin. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin valmistuneille tulee rakentaa selkeä joustava koulutuspolku varhaiskasvatuksen opettajan tehtävään.

4. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvan rakentamiseen valtakunnallinen ohjaus

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvasta tulee laatia valtakunnallinen ohjeistus. Sosionomien tehtävät, osaamiset ja vahvuudet on määriteltävä kansallisesti, ja erilaisen, mutta tasavertaisen osaamisen tulee näkyä työsuhteen ehdoissa.

5. Henkilöstön työolosuhteet ja työhyvinvointi kuntoon

Työhyvinvoinnin johtamisen on oltava kiinteä osa päivittäistä johtamistyötä ja päiväkodin johtajan osaamista tulee vahvistaa tältä osin. Päiväkodissa tulee huolehtia, että lasten ja kasvattajien suhdeluku säilyy koko toimintapäivän ajan. Varhaiskasvatuksen opettajille sekä varhaiskasvatuksen sosionomeille on varattava riittävästi ryhmän ulkopuolista aikaa oman perustehtävän ja laadun varmistamiseksi. Tämä tulee huomioida työvuorosuunnittelussa.

6. Työnantajien noudatettava lakia

Voimassa olevan lain mukaan varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden saavuttanut henkilö, oli hän sosionomitaustainen tai kasvatustieteen kandidaatti, on kelpoinen toimimaan myös 1.1.2030 jälkeen varhaiskasvatuksen opettajan tehtävässä. Kaikki opettajan tehtävään kelpoiset lasketaan henkilöstörakenteessa varhaiskasvatuksen opettajien kiintiöön. Tämä tulee huomioida myös rekrytointi-ilmoituksissa. Tarvittaessa OKM:n tulee ohjeistaa työpaikkoja.

7. Tilastointi saatava ajan tasalle

Varhaiskasvatuksen todellisesta henkilöstötilanteesta on saatava luotettavaa tilastotietoa. Tällä hetkellä näyttää siltä, että lain edellyttämää henkilöstöä ei ole saatavissa vuoteen 2030 mennessä, jolloin palveluntuottajat pakotetaan rikkomaan lakia, jos lainsäädäntöä ei muuteta. Epäpätevät sijaiset eivät vahvista varhaiskasvatuksen laatua.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia

Jenni Karsio
puheenjohtaja

Marjo Varsa
työelämäasioiden päällikkö

Lisätietoja: Marjo Varsa, marjo.varsa@talentia.fi, 0440 789 569

